

TÜRK NİNNİLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

A STUDY OF TURKISH LULLABIES IN THE TERMS OF VALUES EDUCATION

Mehmet KANAK¹ - Mustafa ÖNDER² - Çağrı SUBAŞI³

Öz

Bu araştırmanın amacı; içerisinde toplam 1650 ninni bulunduran “Türk Ninnileri” adlı kitapta yer alan ninnilerde, MEM’in Okul Öncesi Değerler Eğitimi Yönergesi’nde yer alan değerlerden hangi değerlerin yer aldığı ve bu değerlerin hangi sıklıkla kullanıldığını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda kitapta yer alan toplam 1650 ninni, okul öncesi eğitimde kazandırılması amaçlanan 8 değere göre incelenmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler, doküman incelemesi yoluyla incelenmiş olup; içerik analizi yolu ile çözümlenmiştir. Ayrıca frekans analizi yoluyla da hangi değere ne kadar yer verildiği saptanmış, bulgulara tablo halinde yer verilmiştir. Sonuç olarak, incelenen ninnilerde 492 kez değer vurgusunun yapıldığı ve en fazla sorumluluk ve çalışkanlık değerine atıfta bulunan örneklerle rastlanmıştır. Sorumluluk ve çalışkanlık değerini, vatanseverlik, kardeşlik ve birlikte yaşama kültürü, vefa, nezaket ve görgü kuralları, cömertlik ve kanaatkarlık ve liyakat ve sadakat değerleri takip etmiştir. “Türk Ninnileri” kitabında vurgulanan sorumluluk ve çalışkanlık, vatanseverlik, kardeşlik ve birlikte yaşama kültürü ve nezaket ve görgü kuralları değerlerinde yapılan vurguların, toplam değer vurgularının yaklaşık %91’ ini oluşturduğu görülmüştür. Diğer değerlere yapılan vurguya kıyasla bakıldığında bu dört değer vurgusuyla diğer değerlerin vurgusu arasında oldukça fark bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ninni, Değer, Değerler Eğitimi, Okul Öncesi, Çocuk

Abstract

The aim of this research; is to determine which values from the MEM's Pre-School Values Education Directive are available in the book titled "Turkish Lullabies" which contains a total of 1650 lullabies and how often those values are used. For this purpose, a total of 1650 lullabies in the book have been examined according to 8 values intended to be acquired in preschool education. Qualitative research method has been applied in the research. The data have been examined through the study of documents and analyzed through content analysis. Besides, frequency analysis has been used to determine how much space is given to each value and these findings have been tabulated. As a result, it has been found that the stress of value has been done 492 times and met with the examples refer to the value of responsibility and diligence the most. The values of responsibility and diligence are followed by the values such as patriotism, fraternity and culture of coexistence, loyalty, courtesy and etiquette, generosity and conviction and merit and loyalty. The emphasis on responsibility and diligence, patriotism, fraternity and culture of coexistence, and the values of courtesy and etiquette are emphasized in the book "Turkish Nuns", representing about 91% of total value accents. Compared to the emphasis on other values, there is a considerable difference between these four values and the emphasis on other values.

Keywords: Lullaby, Value, Values Education, Preschool, Child.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, , mehmetkanak58@gmail.com,
mkanak@cumhuriyet.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi, monder@cumhuriyet.edu.tr

³ Öğretmen, MEB, cagrisubasi@hotmail.com

1.GİRİŞ

Değerler, bireyin yaşamını şekillendirmede etkili olan, toplumsal hayatla olan bağı kuvvetlendiren, davranışlarının nasıl olması gerektiğinden hayatında çıkacak engelleri nasıl aşması gerektiğine kadar rehberlik eden, bütün ömrünü kapsayan unsurlardır. Bireylerin bütününden oluşan, toplumda varlığını idame ettiren birey yaşamı süresince toplumla etkileşim içinde bulunmaktadır. Bu etkileşim sürecinde birey topluma ayak uydurabilmek, belirlemiş olduğu hedeflerini gerçekleştirebilmek adına toplumun çizmiş olduğu ve ortak unsurların yer aldığı yoldan gitmektedir. Toplum bireylerden meydana geldiği için birey kadar toplum da yaşam boyunca birçok şeyden etkilenmekte ve çehre değiştirmektedir. Toplumda yıllar geçtikçe yerini sağlamlaştırılan kültür, örf, adet vb. unsurlar ortak bir hayat oluşturmaktadır. Bir toplumda var olan değerler o toplumun ortak paydalarının oluşmasında önemli bir yere sahiptir ve toplumun huzur ve refahını sağlamada etkin bir rol oynamaktadır (Tut ve Kıroğlu, 2017). Değerlerin farklı toplumlarda farklı şekillerde ele alınması ve farklı olarak algılanıp değerlendirilmesi de onların sonradan öğrenildiğini göstermektedir. Bizler hangi durumda nasıl davranmamız gerektiğini, çevremizdeki yetişkinlerimizden veya yaşlılarımızdan öğrenmekteyiz (Aydın ve Gürler, 2012). Bundan dolayı birey kadar toplum da önemli bir unsurdur. Değerler, toplumun sosyo-kültürel öğelerine anlam kazandıran en önemli ölçütlerden biridir. Bundan dolayı toplumsal kişi ve bu kişinin davranışları sosyolojik incelemelerin başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Kültürü oluşturan öğeleri yadsıyan her model ve yaklaşım, toplumsal süreçte yaşanan olayları açıklamakta yetersiz kalacaktır (Özensel, 2003). Değerler ile insanlar arasındaki ilişki karşılıklı bir yapıya sahiptir; değerler insanları yaşattırken insan da değerleri yaşattırmaktadır (Aydın, 2003). Değerler sayesinde birey ve toplum iyiyi, kötüyü; doğruyu, yanlış; güzeli, çirkini ayırt edebilmekte ve yekvücut olarak hareket ederek birlik ve beraberlik bağı kuvvetlendirmektedir. Bireyin ve toplumun yozlaşmasına mani olan ve bireye ve topluma yol gösteren unsurlar olarak değerler karşımıza çıkmaktadır.

Değer'e kavram olarak baktığımızda, Türk Dil Kurumu'nun Güncel Sözlük'ünde; "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017). Değer, belli olan bir durumu bir ötekine tercih etmeye meyletmektir (Genç ve Eryaman, 2008). Değer, bireyin ve toplumun yaşamına etki ederek yol gösteren ve istediğimiz hedeflerle ilgili olan bir unsurdur (Schwartz, 1994).

Birçok eğitimci değerleri hazırladıkları çalışmalarda ulusal ve evrensel olarak incelemişlerdir (Maslovaty, 2003). Millet, devlet, vatan, örf, gelenek, görenek, ordu, milli marş vb. ulusal değerleri gösterirken; demokrasi, barış, sevgi, nezaket, saygı, bağımsızlık, eşitlik vb. değerler ise evrensel değerleri yansıtmaktadır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Değerler eğitimi sadece eğitim süreciyle sınırlı bir parça olmayıp değerlerin sosyal, toplumsal davranış, politik ve kişiliğin devamı niteliğinde görülüp öğrenilmesi ve öğretilmesi gerekmektedir (Revell, 2002). Görüldüğü gibi değerler oldukça kapsamlı ve geniş bir kaynağa sahip olduğu için değerler eğitimi çocuğun çok yönlü gelişmesine yardımcı olacaktır. Kıtaların artık birkaç saat içerisinde, düşüncelerin birkaç dakika içerisinde birbirine ulaşılabilirdiği günümüzde bilimsel ve teknolojik açıdan birçok gelişme olmuştur ancak bu gelişmelerin yanında birçok etik ve ahlaki değerlerde bozulmalar meydana gelmiştir (Meer, 1999). Bu noktada değerler eğitimi süreci işlenirken, günümüzde istenmeyen davranışların da çoğalması sebebiyle değer kazanımının işgüzarlığa bırakılmaması, okullarda planlı etkinlikler ile işlenmesi gerektiği kabul edilmektedir (Ediger, 1998). Değerler duyuşsal alana hakim olan fikirlerimize ve davranışlarımıza etki eden, onları yönlendiren zihinsel olgulardır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Değerler, bireyin yaşamını kendi eliyle oluşturmasında etkin bir faktör olan, ona bir hayat felsefesi arz eden ve toplum içinde ona kılavuzluk ederek davranışlarını şekillendiren unsurlardır (Sönmez, 2011). Değerler, günlük hayatımızda

etkileşimimiz olan aile, akraba, komşu, yakın çevre ve ilişkilerde, alışveriş yaparken, yasta iken, düğünde iken, bayramlarda yani kısacası her vakitte her yerde toplumsal hayatımızın içerisinde bulunmaktadır (Deveci ve Ay, 2009). Değerler, toplumda yer alan sosyal davranış durumlarını oluşturarak toplum içinde yer alan davranış biçimlerini şekillendirmektedir. Bundan dolayı bir toplumun sahip olduğu değerlerde meydana gelecek herhangi bir yozlaşma, o toplumun kuvveti olan birlik ve beraberliğini olumsuz yönde etkileyecektir. Çocukların da bu değerleri edinme süreci aile ile oluşmakta okulda da devam etmektedir (Yaman ve Çolak, 2009). Bundan dolayı çocuğun kritik dönemini içinde barındıran 0-6 yaş arasında ailede geçirdiği süre çocuğun değerleri kazanmasında çok büyük bir role sahiptir. Aynı zamanda okul öncesi çağını da kapsayan bu süreçte değerler eğitiminin temeli atılmalı ve çocuğun toplumla barışık ve uyum içerisinde yaşaması için gereken koşullar oluşturulmalıdır (Erkan ve Kırcı, 2010). Değerleri kazanma noktasında okul öncesi eğitiminin yeri çok önemlidir. Çocuklarımızın sosyal becerilerini geliştirmek adına ev içinde ve ev dışında uygulayabileceğimiz çeşitli yöntem ve etkinlikler bulunmaktadır. Ev içerisinde değerlerin çocuklara aile bireyleri tarafından oyunlarla aktarılması, çocukların değerleri dolaylı yoldan kazanmasında oldukça önemlidir (Aydın ve Gürler, 2012). Çünkü bakıldığında, okula başlamadan önce konuşma ve okuma-yazma alanında birçok deneyim kazanan çocuklar için her şey bir merak unsurudur ve bu meraklarını da oyunlarına yansıtmaktadırlar. Oyun yoluyla çocuklar çevrelerini araştırıp keşfederler ve yeni bilgiler edinmiş olurlar (Erkan ve Kırcı, 2010). Hayatımızın tümünde bulunan değerlerin yerimizi alacak olan ve geleceğe hazırladığımız öğrencilerimize eğitim yolu ile kazandırılması şarttır. Bundan dolayı etkili bir değerler eğitiminin de önemi artmaktadır (Yalar ve Yelken, 2011). Çünkü birey açısından baktığımız zaman değerler eğitiminin gerekliliği eğitim yaşamında bireyin bir bütün olarak alınmasının doğal bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyi bir robot ya da makine olarak düşünmemiz imkansızdır (Meydan, 2014). Bu kapsamda erken yaşlarda değerlerin kazanılmasında ninnilerin de oldukça önemi bulunmaktadır. Ninniler, sadece Anadolu topraklarında değil aynı zamanda diğer Türk devletlerinde hatta farklı milletlerde de sözlü kültür olarak yaşatılmış ve nesilden nesile aktarılarak çocuklarda etkisi çokça görülmüştür (Coşkun, 2013). Ninniler sadece çocuğu uyutmak için kullanılan bir araç olarak görmek doğru olmayıp aynı zamanda bir eğitim aracı olduğu da görülmektedir (Güneş, 2010). Ninniler çocuğun toplumun kültürünü kazanması, zihinsel, duygusal ve sosyal bakımından gelişimi sağlaması nedeniyle oldukça önemlidir. Ninniler incelendiğinde, Türk milletinde eğitime henüz kundaktan başlanıldığı görülmektedir (Demir ve Oflaz, 2010). Okul öncesi eğitimcilerinin günümüzde 0-6 yaşlarındaki çocuklar için büyük bir dikkat ve imtina ile batıdan alarak hazırladığı “okul öncesi eğitiminin temel kuralları”nın ninnilerde bulunduğu ve hatta onlarca kat fazlasının bulunduğu da dikkatleri çeken bir noktadır (Demir, 2008).

Amaç

Bu araştırmanın amacı; “Türk Ninnileri” adlı kitapta yer alan ninnilerde, MEM’in Okul Öncesi Değerler Eğitimi Yönergesi’nde yer alan değerlerden hangi değerlere rastlandığı ve bu değerlerin hangi sıklıkla kullanıldığını belirlemektir.

2.YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler, doküman incelemesi yoluyla incelenmiş olup; içerik analizi yolu ile çözümlenmiştir. Ayrıca frekans analizi yoluyla da hangi değere ne kadar yer verildiği saptanmış bulgulara tablo halinde yer verilmiştir. Doküman incelemesi, incelenmesi hedef edilen olgu veya olgulara dair bilgi sunan yazılı materyallerin analiz edilmesini barındırır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada da antoloji kitabında bulunan 1650 adet ninni incelenmiş olduğundan veriler doküman incelemesi yolu ile elde edilmiştir. İçerik analizi ise birbirine benzeyen verileri belirli kategori

ve temalarda bir araya getirerek bu verileri anlaşılır bir düzene sokmak ve yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitel veri analizi, veri toplama teknik ve yöntemlerinden ulaşılan verilerin düzenlendiği, kategorilere ayrılıp temaların oluşturulduğu ve nihayet bütün bu sürecin rapora aktarılıp grafik, tablo vb. yöntemlerle sunulduğu bir yöntemdir (Özdemir, 2010). Bu çalışmada kitaptaki ninnilerin mısraları değerlere göre incelenip analiz edilmiş ve elde edilen veriler belli temalara göre ayrılarak bulgular kısmında elde edilen verilerin açıklaması yapılmıştır. Ayrıca frekans analizi ile hangi değerden ne sıklıkla bahsedildiği, kapsadığı yüzdelik alanı belirtilmiş bu veriler de tablo halinde sunulmuştur.

3.BULGULAR

MEM'in Okul Öncesi Değerler Eğitimi Yönergesi'nde yer alan değerler ve bu değerlerin frekans analizi yöntemi ile ne sıklıkla bahsedildiği aşağıdaki Tablo 1' de belirtilmiştir. Tablo 1'den sonra ise her değer ayrı bir başlık altında incelenerek; değerlerin ninnilerde nasıl yer aldığı açıklanacaktır.

Tablo 1. Ninnilerde Yer Alan Değerlere Ait Frekans ve Yüzde Tablosu

Değer	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sorumluluk ve çalışkanlık	137	27.9
Vatanseverlik	118	23.8
Kardeşlik ve birlikte yaşama kültürü	104	21.2
Vefa	92	8.7
Nezaket ve görgü kuralları	23	4.7
Cömertlik ve kanaatkarlık	10	2.0
Liyakat ve sadakat	8	1.7
Toplam	492	100

Tablo 1' e bakıldığı zaman "Türk Ninnileri" adlı kitapta en fazla sorumluluk ve çalışkanlık değerine yer verilmiştir. Ayrıca vatanseverlik, kardeşlik ve birlikte yaşama kültürü, vefa, nezaket ve görgü kuralları, cömertlik ve kanaatkarlık, liyakat ve sadakat değerlerinin de işlendiği görülmektedir. Bu değerler yanında demokrasi ve adalet değerinin mevcut ninnilerde yer almadığı görülmüştür.

Sorumluluk ve Çalışkanlık Değerine Ait Bulgular

Sorumluluk ve çalışkanlık değerinin 137 defa tekrarlanarak üzerinde en çok durulan ninni olduğu görülmüştür. Bu tekrar edilen rakam yapılan toplam değer vurgusunun % 27.9'unu oluşturmaktadır. Bu değerde sıklıkla annenin çocuğuna karşı sorumluluğuna, çocuğun büyüüp okuması ve ilim, irfan öğrenmesine vurgu yapılmıştır. Birkaç örnek verecek olursak; 34. ninnide geçen "okullara gitsin ninni / okusun da öğrensin ninni" mısrasında, 85. ninnide geçen "okudu kızlar okudu" mısrasında, 96. ninnide geçen "bal toplar hep arılar" mısrasında, 179. ninnide geçen "dördü çalıp çağırardı / dördü okuyup yazardı" mısrasında, 209. ninnide geçen "kollarımda avuturum / eee derim uyuturum / tıpış tıpış yürütürüm / ninni çalar büyütürüm" mısralarında, 212. ninnide geçen "anası çukurda çufallık dokur / babası köşede musaf okur" mısrasında, 611. ninnide geçen "al babası al babası / yağlıgımı sar babası / oğlunu mektebe hazırla babası" mısrasında, 663. ninnide geçen "okuya okuya çıksa heceye" mısrasında, 719. ninnide geçen "kızımı verdim ozana / ozan da ekmek kazana" mısrasında, 734. ninnide geçen "öğretmen olacaksın bebeğim lori / hemşire olacaksın bebeğim lori" mısrasında, 1002. ninnide geçen "yavrum okullara gider yolları güzel / yavrum kuran okur dilleri güzel" mısrasında, 1464. ninnide geçen "hurilerin bacası / ders veriyor hocası" mısrasında, 1560. ninnide geçen "hem okudum hem yazdım" mısrasında sorumluluk ve çalışkanlık değerine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Vatanseverlik Değerine Ait Bulgular

Vatanseverlik değerinin 118 defa tekrarlanarak sorumluluk ve çalışkanlık değerinden sonra üzerinde en çok durulan değer olduğu görülmüştür. Toplam değer vurgusunun % 23.8'ini oluşturmaktadır. Bu değerde sıklıkla çocuğun büyüüp askere gitmesine, Anadolu'nun şehirlerine ve manevi büyüklerine değinilmiştir.

28. ninnide geçen “benim küçük askerim” mısrasında, 81. Ninnide geçen “Anasının kuzusu / Bırakıp gitmez köyü” mısrasında, 182. ninnide geçen “yirmi yaşında askere yolladım” mısrasında, 250. ninnide geçen “büyüttüm, besledim, asker eyledim / Kıbrıs dağlarında ettiler çavuş” mısrasında, 411. ninnide geçen “giydirdim, kuşandırdım / asker eyledim” mısrasında, 553. ninnide geçen “bayrağı öpe öpe / toprağını tepe tepe / vatana hizmet eyle” mısralarında, 557. ninnide geçen “eline kılıç alsın da paşam, düşmanları kürüsün ninni” mısrasında, 606. ninnide geçen “şanlı Türk'ün soyusun” mısrasında, 670. ninnide geçen “büyüyecek yavrum asker sayacak, vatan borcunu da namus sayacak” mısrasında, 804. ninnide geçen “kahredip korkak düşmanı / tüy döşeğine kovalayan er olasın” mısrasında, 1054. ninnide geçen “askere gider, teskere olur” mısrasında, 1170. ninnide geçen “sılayı koyup da gurbetler gezme ninni” mısrasında, 1400. ninnide geçen “şehit baban camdan bakıyor” mısrasında, 1424. ninnide geçen “babanı, kardeşini / Sakarya'nın ufkuna sor” mısrasında, 1646. ninnide geçen “oğlumun babası asker olmuş” mısrasında vatanseverlik değerine vurgu yapıldığı verilen birkaç örnekte de görülmektedir.

Kardeşlik ve Birlikte Yaşama Kültürü Değerine Ait Bulgular

Kardeşlik ve birlikte yaşama değerinin 104 defa tekrarlandığı görülmüştür. Bu rakam yapılan toplam değer vurgusunun % 21.2'sini oluşturmaktadır. Bu değerde sıklıkla anne, baba, amca, dayı, hala ve teyze gibi aile bağlarına ve bulunduğu toplumun kültürel özelliklerine vurgu yapılmaktadır.

13. ninnide geçen “çifte çifte dayılar, geniş donlu halalar” mısrasında, 45. ninnide geçen “anne bebeziz olmaz/ bebek annesiz olmaz”, “çifte çifte dayısı var / çok fazla halası var” mısralarında, 99. ninnide geçen “annemin kızımı / babamın gözüyüm” mısrasında, 186. ninnide geçen “mahallenin çocukları / yavrumun peşinden koşuştur” mısrasında, 251. ninnide geçen “baban gele, deden gele / ayağına patik ala” mısrasında, 265. ninnide geçen “babacığın şimdi gelir / seni öper sever oturur/ akşama teyzen gelir / hem seni sever hem beni” mısralarında, 277. ninnide geçen “anasına selam yazsın ninni / dayısının elini öpsün ninni / teyzesi de onu sevsin ninni” mısralarında, 401. ninnide geçen “dandini dandini dayısı bakar / yanına yağlık emmisi takar / ağzına şeker babası eker / cebine harçlık dedesi döker” mısralarında, 536. ninnide geçen “el bulamazsa abini sarar / el bulamazsa ablanı sarar” mısrasında, 782. ninnide geçen “anasına selam salsın ninni / dayısının elini öpsün ninni / teyzesi de onu sevsin ninni / halası da kurban olsun ninni” mısralarında, 909. ninnide geçen “gökgökükten anası / yürübükten babası var/ gül gibi teyzesi / kara kaşlı halası var.” mısralarında, 946. ninnide geçen “emmisi var burma bıyıklı / dedesi hacı sarıklı / babası samur kürklü” mısrasında, 1516. ninnide geçen “bir kuzu taş dibinde meliyor / bulamamış komşuları geliyor” mısrasında, 1605. ninnide geçen “haber verin dayısına / şeker alsın kuzusuna ninni” mısrasında kardeşlik ve birlikte yaşama kültürüne vurgu yapılmaktadır.

Vefa Değerine Ait Bulgular

Vefa değerinin 92 defa tekrarlandığı ve toplam değer vurgusunun % 18.7' sini oluşturduğu görülmektedir. Bu değerde anne babanın bebeğine olan kuvvetli sevgi bağına ve fedakarlıklarına vurgu yapılmaktadır.

22. ninnide geçen “ben kurban, baban kurban / bizden başka kim kurban” mısrasında, 49. ninnide geçen “çekerim senin için her çileyi” mısrasında, 157. ninnide geçen “senin için

ben öleyim” mısrasında, 237. ninnide geçen “terazi tartanlar kurban / evde annesi kurban” mısrasında, 362. ninnide geçen “hasta olduğu günlerinde / kan ağlarım gözlerimde” mısrasında, 546. ninnide geçen “ninnilerin benim olsun / uykularım senin olsun” mısrasında, 644. ninnide geçen “babam sana köle olsun mısrasında”, 671. ninnide geçen “kazası da belası da bana gele” mısrasında, 887. ninnide geçen “benim yavruma bir anası ağlar” mısrasında, 1402. ninnide geçen “kurban olurum karışan kanına” mısrasında, 1628. ninnide geçen “kızıma kurban olayım” mısrasında vefa değerine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Nezaket ve Görgü Kurallarına Ait Bulgular

Nezaket ve görgü kuralları değerinin 23 defa tekrarlandığı ve toplam değer vurgusunun % 4.7’sini oluşturduğu görülmektedir. Bu değerde karşıdaki kişiye sevgiyle ve nazik bir eda ile yaklaşmanın gerektiğini, büyüklerimize karşı hicap duymamız gerektiği vurgulanmaktadır.

62. ninnide geçen “Sabah babam gelince / Ellerini de öpesin” mısrasında, 188. ninnide geçen “ninni ile mest etmeli, küçüktür uslanmalı” mısrasında, 290. ninnide geçen “yavrum gitti teyzesine, teyzesi çok kibar hanım” mısrasında, 554. ninnide geçen “güzel yavrum ninni / tatlı tatlı konuşsun ninni” mısrasında, 574. ninnide geçen “annesine su getirsin / babasına su getirsin” mısrasında, 585. ninnide geçen “kötü sözler hatır yıkar” mısrasında, 717. ninnide geçen “temiz yürekli olasın güzel kızım”, 885. ninnide geçen “say büyüğü, sev küçüğü” mısrasında, 1364. ninnide geçen “kayınbabamdan hicap ettim” mısrasında, 1534. ninnide geçen “kaynatamdan hicap ettim” mısrasında, 1535. ninnide geçen “bey babamdan hicap ettim.” mısrasında, 1579. ninnide geçen “kayınbabamdan ar eyledik” mısrasında, nezaket ve görgü kuralları değerine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Cömertlik ve Kanaatkarlık Değerine Ait Bulgular

Cömertlik ve kanaatkarlık değerinin 10 defa tekrarlandığı ve toplam değer vurgusunun % 2 ’sini oluşturduğu görülmektedir. Bu değerde cömert olmasına, gözün tok olmasına ve elindeki ile yetinmeyi bilmesine vurgu yapılmaktadır.

79. ninnide geçen “ Analar cömert olur, yavrum uyu” mısrasında, 159. ninnide geçen “soğan, ekmek bulamazdık bundan evveli / yağa, bala garrah olduk oğlum geleli” mısrasında, 659. ninnide geçen “yiye yiye dost kardeş / konu komşu doycak” mısrasında, 664. ninnide geçen “helal helal mal yiyesin” mısrasında, 713. ninnide geçen “kazanılmış malı yiyesin”, 724. ninnide geçen “bir başın sokacak damın olsun” mısrasında, 880. ninnide geçen “oğlum sakla samanı” mısrasında, 882. ninnide geçen “bir yiğide bir gül yeter” mısrasında, 1343. ninnide geçen “annem altınla gönlümü eğliyor / nideyim altını başını yesin” mısrasında, 1503. ninnide geçen “oyununa doymadın mı?” mısrasında cömertlik ve kanaatkarlık değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

Liyakat ve Sadakat Değerine Ait Bulgular

Liyakat ve Sadakat değerinin 8 defa tekrarlandığı ve toplam değer vurgusunun % 1.7 ’sini oluşturduğu görülmektedir. Bu değerde vatanına, milletine hayırlı ve anne babasına yaraşır bir evlat olmasına vurgu yapılmıştır.

566. ninnide geçen “ünü dünyayı bulsun / hayırlı bir adam olsun” mısrasında, 593. ninnide geçen “babasına selam vere / annesine ipek getire” mısrasında, 604. ninnide geçen “devletine yararlı olsun / milletine yararlı olsun” mısrasında, 636. ninnide geçen “vatana, millete hayırlı olacak” mısrasında, 654. ninnide geçen “devlete, millete yararlı olsun” mısrasında, 825. ninnide geçen “eve para getirecek / bizi dardan kurtaracak” mısrasında, 890. ninnide geçen “büyüyünce unutma özünü” mısrasında, 1410. ninnide geçen “uyusun da büyüsün aslan

oğlum / anasının başını kaldırsın oğlum” mısrasında liyakat ve sadakat değerine vurgu yapılmıştır.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Alan yazına bakıldığında değerler eğitimi ile ilgili birçok çalışmanın yapıldığı görülmüş, ancak değerler eğitimi ve ninni konusuna dair pek fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Değerler konusunda genellikle tarihçesi, eğitim ve öğretim süreci, aile, okul ve çevre ilişkisi, yöntemler üzerine eğilerek çalışmalar yapılmıştır. Okul öncesi çocukları ve ninni eğitimine yönelik çalışmalara bakıldığında ise Demir ve Oflaz’a ait (2010) çalışmada okul öncesi dönemde ninniler ile matematik öğretimi konusu ele alındığı görülmüştür. Demir ve Oflaz (2010) bu çalışmada, ninnilerin matematik ile ilgisi incelenmiş ve ninnilerin matematik öğretiminde eşi benzeri bulunmaz bir eğitim materyali olduğu sonucuna varılmıştır. Yine bir başka çalışmada Gelişli ve Yazıcı (2016) ninnilerin çocuk eğitimindeki önemi ve yerinden bahsetmiş, çocuklara henüz erken yaşlarda söylenen ninnilerin onların bilişsel, motor, sosyal-duygusal, dil alanında gelişmesine büyük katkı sağladığını; ninnilerin çocukların beyinlerindeki farklı bölgeleri harekete geçirdiğini ve böylece beyin gelişimine katkı sağladığını; aynı zamanda çocuğun aile ve sosyal çevresine uyumunu kolaylaştırdığını ve okul başarısına etki ettiğini söylemişlerdir. Coşkun’a (2013) ait “Türk Ninnilerine İşlevsel Yaklaşım” adlı çalışmada ise ninnilerin çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal bakımdan gelişmesine yardımcı olduğunu, çocuğun gelenek ve göreneği, değer yargılarını öğrenmesini ve kendini güvende hissetmesini sağladığını söylemiştir. Çifçi (2016), “Türk Ninnilerinde Yer Bulan Coğrafyaya İlişkin Kelime ve Kavramlar” adlı çalışmada ise ninnilerin önemli bir kültürel eğitim aracı olarak çocukların doğumundan başlayarak coğrafya ile ilgili kelime ve kavramlarla karşılaşmalarını sağladığını; bu kelime ve kavramların ninnilerde yakından uzağa ve somuttan soyuta ilkeleri gözetilerek doğru bir sırayla çocuklara verildiğini; ninnilerin çocuğa yakın çevresini hem sosyal hem de doğal bir bakış açısıyla verdiğini; kelime ve kavramlar arasındaki ilişkiler gözetilerek verildiğini, böylece zıtlıklar, benzerlikler, altlık, üstlük gibi ilişkiler ile çocuğun zihninde daha kalıcı olarak kaldığını ve mümkün olduğu kadar çocukların etkileşim kuracağı kelime ve kavramların seçildiğini belirtmiştir.

Bu çalışmada da çocukların ninni ile toplumun kültürünü içselleştirdiğine, sosyal, duygusal, bilişsel ve dil alanlarında ilerleme göstermesine büyük katkıda bulunduğu vurgu yapılmıştır. Özellikle toplumla barışık ve uyum içerisinde yaşaması, ileriki süreçte kendi ayakları üzerinde durarak özgüven içerisinde yol alması için çocukların değerleri kazanmasının oldukça önemli olduğu görülmektedir. Bunun için de içinde birçok değeri barındıran ninnilerin okulöncesinde çocuklar için bir eğitim materyali olarak kullanılmasının oldukça faydası olacaktır.

Yapılan çalışmada ninnilerin, MEM’in Okul Öncesi Değerler Eğitimi Yönergesi’nde yer alan değerlerden hangisini barındırdığına bakılmış ve birçok değeri bünyesinde barındırdığı görülmüştür. “Türk Ninnileri” adlı kitapta, en fazla vurgunun sorumluluk ve çalışkanlık değerine yapıldığı görülmüştür. Toplamda 1650 ninninin incelendiği bu araştırmada 492 kez değer vurgusuna yer verilmiş, sorumluluk ve çalışkanlık değerine yapılan vurguların toplam değer vurgusunun yaklaşık % 27.9 ‘unu oluşturmuştur.

Sorumluluk ve çalışkanlık değerinden sonra en fazla vurgunun vatanseverlik değerine yapıldığı görülmüştür. Bu değere yapılan vurgu ise toplam değer vurgusunun yaklaşık % 23.8’ ini oluşturmuştur. Demokrasi ve adalet değerine dair ise hiç vurgu yapılmadığı görülmüştür.

Vatanseverlik değerinden sonra ise en fazla vurgunun kardeşlik ve birlikte yaşama kültürüne (104) yapıldığı görülmüştür. Kardeşlik ve birlikte yaşama değerini sırasıyla vefa (92), nezaket ve görgü kuralları (23), cömertlik ve kanaatkarlık (10) ve liyakat ve sadakat (8) değerleri takip etmektedir. “Türk Ninnileri” kitabında vurgulanan sorumluluk ve çalışkanlık,

vatanseverlik, kardeşlik ve birlikte yaşama kültürü ve nezaket ve görgü kuralları değerlerinde yapılan vurguların, toplam değer vurgularının yaklaşık %91' ini oluşturduğu görülmüştür. Diğer değerlere yapılan vurguya kıyasla bakıldığında bu dört değer vurgusuyla diğer değerlerin vurgusu arasında oldukça fark bulunmaktadır.

5.ÖNERİLER

Ninnilerin değerleri içinde barındırması, birçok kazanımda kullanılabilmesi ve önemi göz önüne alındığında okul öncesi dönemde çocuklara bir eğitim materyali olarak daha çok sunulmalıdır.

Değerler Eğitimi Yönergesi hazırlanırken kazandırılması hedeflenen değerlerin okul öncesi çağı çocuklarının içinde bulunduğu dönem dikkate alınarak, yönerge daha somut ve belirgin hazırlanmalıdır.

Ebeveynlerin geleneksel ninnileri daha sık kullanması özendirilebilir.

Farklı ninni antolojileri üzerinden yeni çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, M. Z. ve Gürler, Ş. A. (2012). Okulda değerler eğitimi. *Ankara: Nobel Yayın Dağıtım*.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 121-144.
- Coşkun, N. Ç. (2013). Türk ninnilerine işlevsel yaklaşım, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(4),499-513.
- Çifçi, T. (2016). Geographical Concepts in Turkish Lullabys. *Universal Journal of Educational Research*, 4(4), 886-894.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- Demir, N. ve Oflaz, G. (2010). Okul öncesi dönemde ninniler ile matematik öğretimi. *Journal of World of Turks*, 2(1), 351-361.
- Demir, N. (2008). Avrupa'da yaşayan 0-6 yaş grubu Türk çocuklarına Türkçe ve Türk kültürünün öğretilmesinde kullanılacak bir materyal: "Türk ninnileri". *The Journal of International Social Research*, 1(5). Volume 1, Issue:5, s.224-240.
- Deveci, H. ve Selanik, A. Y. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Journal of International Social Research*, 2(6), 167-181.
- Erkan, S. ve Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- Ediger, M. (1998). Trends and issues in teaching elementary school social studies. *College Student Journal*, 32, 347-363.
- Gelişli, Y. ve Yazıcı, E. (2012). Türkiye'de uygulanan okul öncesi eğitim programlarının tarihsel süreç içerisinde değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:29. 85-93.
- Genç, S. Z. ve Eryaman, M. Y. (2008). Değişen değerler ve yeni eğitim paradigması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 89-102.

- Güneş, F. (2010). Ninnilerin Çocukların Dil Ve Zihinsel Gelişimine Etkisi. *Journal of World of Turks*, 2(3), 27-38.
- Maslovaty, N. (2003). The Placement of Moral Contents: Priorities and Structures of the Belief System of Teachers and High School Students. *Educational research and evaluation*, 9(1), 109-134.
- Meer, F. (1999). The Global Crisis—A Crisis of Values and the Domination of the Weak by the Strong. *Journal of Human Values*, 5(1), 65-74.
- Meydan, H. (2014). Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme. An Evaluation on the Role of Values Education in School and Values Education Approaches. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-10.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217-239
- Revell, L. (2002). Children's responses to character education. *Educational studies*, 28(4), 421-431.
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values?. *Journal of social issues*, 50(4), 19-45.
- Sönmez, H. (2011). *Reşat Ekrem Koçu'nun çocuklar için yazdığı eserlerde değer eğitimi ve Türkçe* (Master's thesis, İnönü Üniversitesi).
- Tut, E. ve Kiroğlu, K. (2017). TRT'nin popüler çocuk şarkıları yarışması'nda finale kalan eserlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 10(48).
- Türk Dil Kurumu, *Güncel Türkçe Sözlük*, <http://www.tdk.gov.tr>. (10.03.2015).
- Yalar, T. ve Yelken, T. Y. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 79-98.
- Yaman, H. ve Çolak, S. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerler. *Journal of Values Education*, 18(7), 107-120.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.